

AGENDA WLEDIG

Cyflwynwyd: Adroddiad "Arolwg Ynni yn y Gymuned" a ddarparwyd ar gyfer Ynni Llyn gan Gritten Management.

Adroddodd y Rheolwr Cefnogi Aelodau a Chraffu yn ystod gweithdai'r tri Phwyllgor Craffu a gynhaliwyd ym mis Mai 2012 sef ar ddechrau tymor y Cyngor newydd, fe godwyd y mater uchod mewn dau o'r Pwyllgorau Craffu. Nodwyd bod y thema yn eithaf dyrys o ran sgôp ac yn dilyn trafodaeth yng nghyfarfod Paratoi'r Pwyllgor Craffu Corfforaethol yn ddiweddar fe awgrymwyd cyflwyno'r uchod i'r tri Phwyllgor Ardal i gael eu barn ynglŷn â'r meysydd fyddai'n addas i'w hymchwilio'n bellach.

Yn ystod y drafodaeth ddilynol, amlygwyd y pwyntiau canlynol gan Aelodau unigol:

- (a) bod cyfle i greu ynni i bentrefi a chymunedau ar ffurf melinau gwynt a fyddai yn ei dro yn buddsoddi arian yn ôl i'r Cymunedau. Fodd bynnag yr anhawster mwyaf yn yr ardal hon ydoedd sicrhau caniatâd cynllunio o fewn y Parc Cenedlaethol. Pwysleisiwyd yr angen i gynnal pentrefi cefn gwlad a chadw'r boblogaeth ynddynt ac i sicrhau ffyniant a chadw'r laith Gymraeg.
- (b) Ategwyd y sylwadau uchod gan sawl Aelod ond pwysleisiwyd yr angen i fuddsoddi yn yr is-adeiladedd, ac yn arbennig uchafu rhwydwaith band-eang yn enwedig i gymunedau cefn gwlad.
- (c) Deallir bod Tai Cymunedol Gwynedd wedi gosod paneli egni solar ar dai ac y byddai'n fuddiol i wybod beth a wneir o'r ynni sydd dros ben.
- (d) Mewn ymateb i'r uchod ac o ystyried bod mwyafrif o ardal Meirionnydd o fewn y Parc Cenedlaethol, nododd Aelod rhaid bod yn wylidwrus o fuddsoddi mewn paneli egni solar oherwydd mai'r cwmnïau cynhyrchu sydd yn elwa ac ategodd y dylid buddsoddi yn y rhwydwaith band-eang cyflym diweddaraf gan ei fod yn greiddiol i fusnesau. Dylai'r Cyngor fod yn rhagweithiol yn hyn o beth.
- (e) Bod costau byw mewn ardaloedd gwledig yn uwch o lawer na'r gost cyfartaledd cenedlaethol oherwydd prisiau uchel tanwydd, systemau gwresogi, a.y.b.
- (f) Bod yr adroddiad yn fuddiol dros ben ac yn amlwg y gall cymunedau elwa. Deallir bod cynllun tlodi tanwydd NYTH gan Lywodraeth Cymru yn anelu at leihau nifer y cartrefi sydd mewn tlodi tanwydd a gwneud cartrefi'n gynhesach a defnyddio tanwydd yn fwy effeithiol. Dylid hyrwyddo'r cynllun hwn i bob Cymuned gan ei fod wedi gwneud gwahaniaeth enfawr i drigolion sydd wedi elwa o'r cynllun yn barod o fod wedi cael cysylltiad i nwy, pecynnau insiwleiddio, a.y.b.
- (g) Tra bod yr agenda wledig yn ei chyfarwydd yn ymateb i anghenion rhai cymunedau, bod angen diffinio beth yw ardal wledig, o ystyried bod rhai cymunedau wedi dirywio'n sylweddol. Teimlwyd efallai nad oedd gan Gyngor Gwynedd y grym i gymryd mesurau perthnasol a bod angen defnyddio ei ddylanwad i bwysu ar y llywodraeth a chwmnïau i fuddsoddi mewn is-adeiladedd er mwyn medru creu gwaith yn lleol a rhoi bywyd i bentrefi cefn gwlad a chynnal ysgolion.
- (h) Bod angen trafod pa fath o waith y dylid denu i'r ardal ac yn sicr hyrwyddo cynlluniau arfaethedig megis Parth Menter Trawsfynydd / ail-agor safle maes awyr Llanbedr i greu gwaith yn lleol. Crybwyllwyd y syniad blaenorol o drafod y posibilrwydd i adeiladu carchar o faint addas ar gyn safle Tonfannau, Tywyn.

- (i) Pwysleisiwyd bod rhaid i'r Cyngor ei hun sicrhau bod swyddi yn cael eu llenwi yn y Swyddfeydd Ardal pan maent yn dod yn wag. Gwnaed cais yn y gorffennol i Adran gyfan gael ei ail-leoli yn y Swyddfa Ardal ym Mhenarlâg yn ogystal â chais am y nifer o staff sydd wedi gadael y Swyddfa Ardal ers ad-drefnu llywodraeth leol yn 1996.
- (j) Y dylid hyrwyddo cynlluniau hydro fel y gweithredir ym Maentwrog a Blaenau Ffestiniog i'r ardal yn hytrach na chynlluniau tyrbeini gwynt ac y byddai hyn yn fodd o greu swyddi parhaol.
- (k) Y dylid cymryd i ystyriaeth elfennau a drafodir gan y Gweithgor ac a gynhwysir yng Nghynllun Cyflogaeth Meirionnydd.

Penderfynwyd: Derbyn a nodi cynnwys yr adroddiad a gofyn i'r Rheolwr Cefnogi Aelodau a Chraffu cyfleu'r sylwadau uchod fel rhan o'r cyfeiriad i'r ymchwiliad craffu i'r Agenda Wledig.